

Broj:389-28-PŽ/13
Dana 22.07.2013.god.

Vlada Republike Srpske
N/r generalnog sekretara, gđin Vlado Blagojević

Predmet: Pravo djeteta na zaštitu privatnosti

Poštovani,

Jedan broj prijava zaprimljenih u Instituciji ukazuje da pravo djeteta na zaštitu privatnosti nije zakonom obezbijeđeno na način i u skladu sa zahtjevima Konvencije o pravima djeteta.

Član 16.UN Konvencije o pravima djeteta glasi:

„Ni jedno dijete ne smije biti izloženo samovoljnom ili nezakonitom miješanju u njegov privatni i porodični život, dom ili ličnu prepisku, kao ni nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled.

Dijete ima pravo na zaštitu **zakona** od takvog miješanja ili napada.“

Iz navedenog, ali i ostalih članova Konvencije, proizilazi obaveza države da preduzme sve neophodne zakonodavne, administrativne i druge mjere za ostvarivanje prava priznatih Konvencijom, polazeći pri tome od osnovnih principa Konvencije (pravo na život i razvoj, nediskriminacija, najbolji interes djeteta, pravo djeteta na izražavanje mišljenja) koji su uslov za ostvarivanje svakog prava iz Konvencije, pa i prava djeteta na zaštitu privatnosti.

Zaštita privatnosti djeteta zahtijeva prije svega „medijske zakone“ koji će:

- obezbijediti pravo djeteta na zaštitu privatnosti i
- osigurati mehanizam koji vrši nadzor u primjeni zakona.

Oblast elektronskih medija uređena je zakonom i odgovarajućim podzakonskim aktima, dok za printane i online medije nema odgovarajuće zakonske regulative.

Pored Kodeksa istraživanja o djeci koji uspostavlja načela i etičke standarde koji se primjenjuju u istraživačkim postupcima koji uključuju djecu i Kodeksa za štampu koji postavlja osnove samouređivanja u štampi, Republika Srpska donijela je Zakon o javnom informisanju¹.

Međutim, Zakonom o javnom informisanju, na žalost, djeca nisu prepoznata kao posebno osjetljiva kategorija, pa je njihova zaštita moguća pod uslovima utvrđenim zakonom, koji se odnose na sva fizička lica (ako se narušava ugled, vrijeđa čast ili integritet, iznose ili prenose neistiniti navodi ili na drugi način vrijeđa njegovo dostojanstvo).

Zakon nije prepoznao ni Smjernice za novinare Međunarodne federacije novinara kada izvještavaju o djeci, a nadzor u primjeni zakona, definisan zakonom, u praksi nije obezbijeđen.

¹ Zakon o javnom informisanju, „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 10/97

Zakon o javnom informisanju kao nadležni organ za preduzimanje mjera i aktivnosti definiše republički organ nadležan za poslove informisanja, koji:

- član 10 - republički organ nadležan za poslove informisanja vodi registar javnih glasila,
- član 12 - republički organ nadležan za poslove informisanja donosi rješenje o upisu u registar
- član 37 - republički organ nadležan za poslove informisanja **vrši nadzor** nad sprovođenjem odredaba ovog zakona.

Ministarstvo prosvjete i kulture, kao nadležni organ postupa u skladu sa članom 10. i 12. Zakona, i u svom odgovoru Instituciji navodi da nije nadležno postupati i na osnovu člana 37:

„U vezi sa vašim predmetom koji se odnosi na povredu prava djeteta na privatnost, odnosno na problem izloženosti djece različitim medijskim sadržajima neprimjerenim uzrastu djece, ovim putem vas obavještavamo da Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske **nije nadležno** da vrši nadzor u primjeni Zakona o javnom informisanju kada su povrijeđena prava djeteta po različitim osnovama u medijima. U vezi sa predmetnim nadzorom obratite se Republičkoj upravi za inspekcijske poslove Republike Srpske.“

Na zahtjev Institucije, Republička uprava za inspekcijske poslove dostavila je odgovor kojim se između ostalog navodi:

„Zakonom o inspekcijama u Republici Srpskoj, u članu 28. propisano je da Prosvjetna inspekcija vrši nadzor u pogledu pridržavanja propisa koji se odnose na: predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje i obrazovanje odraslih, učenički i studentski standard, kulturu i djelatnosti iz oblasti kulture, sporta i druge oblasti uređene propisima. U skladu sa zakonskim ovlaštenjima, poslovi informisanja **nisu u nadležnosti** Republičke prosvjetne inspekcije.“

Dostavljeni odgovori potvrđuju da u primjeni Zakona o javnom informisanju nije obezbijeđen potreban nadzor.

Pravo djeteta na zaštitu privatnosti zahtijeva posebnu osjetljivost u temama o djeci, primjenu profesionalnih i etičkih standarda u izvještavanju, izbjegavanje stereotipa i senzacionalizma, izbjegavanje svakog oblika identifikacije djeteta.

Kada se govori o privatnosti djeteta, misli se prije svega na njegov privatni život, njegov identitet i duševni integritet. Identitet djeteta se otkriva objavom fotografije, imena i prezimena djeteta, inicijala, podataka o porodičnim prilikama, razvoju djeteta i sl, bilo da se to čini direktno ili indirektno. U svim ovim situacijama postavlja se pitanje pristanka djeteta i njegovih roditelja, stvarne potrebe djeteta i opravdanosti interesa javnosti.

Svako izvještavanje o djeci, djecu izlaže na različite načine pažnji javnosti, zato je vrlo važno interes javnosti usmjeriti na pojavu i problem, a ne na dijete i njegovu privatnost (ako je djevojčica žrtva nasilja, da li je interes javnosti da zna njeno ime, inicijale, školu koju ide), odnosno, mora se u svakoj situaciji imati procjena da li će objavljena informacija i kako uticati na dijete i njegov razvoj.

UN Komitet za prava djeteta, razmatrajući 2005. godine Prvi inicijalni izvještaj Bosne i Hercegovine o stanju prava djeteta, svojim zaključnim razmatranjem izrazio je svoju zabrinutost i činjenicom da se pravo djeteta na privatnost ne poštuje, te je preporučio preduzimanje potrebnih mjera kako bi se obezbijedili uslovi za poštovanje prava djeteta na privatnost.

Novim preporukama, nakon razmatranja drugog, trećeg i četvrtog kombinovanog izvještaja BiH, UN Komitet za prava djeteta 2012. godine izražava svoju zabrinutost zbog učestalih slučajeva neetičkog i neprofesionalnog izvještavanja, te preporučuje donošenje zakona kojim se zabranjuje objavljivanje ličnih podataka djece i obezbjeđuje srazmjerna kazna za takvo ponašanje.

Imajući u vidu da Zakon o javnom informisanju:

- nije prepoznao djecu kao posebnu osjetljivu kategoriju i njihovo pravo na zaštitu privatnosti u skladu sa zahtjevima Konvencije o pravima djeteta i
- nije obezbijedio nadzor u provođenju zakona, iz čega proizilazi da pravo djeteta na zaštitu privatnosti nije obezbijeđeno zakonom.

Neodgovarajući zakon i posebno neobezbijeđen nadzor u njegovoj primjeni, uz opšte nerazumijevanje potrebe i važnosti zaštite privatnosti djeteta, dovode do povrede prava djeteta, zbog čega

Ombudsman za djecu, u skladu sa članom 9. Zakona o Ombudsmanu za djecu, predlaže Vladi Republike Srpske:

- preduzimanje mjera za sprečavanje štetnih postupanja koja ugrožavaju prava i interese djece, na način da
- izmjenama i dopunama Zakona o javnom informisanju (ili donošenjem novog zakona) obezbijediti ostvarivanje i zaštitu prava djeteta na privatnost u skladu sa uspostavljenim standardima.

U skladu sa članom 9. Zakona o Ombudsmanu za djecu, očekujem da Instituciju obavijestite o mjerama koje ste preduzeli u roku od 30 dana.

S poštovanjem,

Ombudsman za djecu
mr Nada Grahovac

